

Delavec izhaja vsak petek s datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 32.—, za pol leta K 16.—, za četrt leta K 8.—. Posamezna številka 50 vin. naročnina v inozemstvo sorazmerno več. Pošiljajte na uredništvo in upravlništvo Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6. II. nadstr. Telefon št. 225.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inzerati se zaračunavajo, milimeter vrstica in sicer pri enkratni objavi po 85 vinarja, pri trikratni po 80 vinarja, pri šestkratni po 75 vin., pri celoletnih objavah po 70 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane mm vrstica K 1.— Reklam. so poštnine proste. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

Vedno lepše.

Pod tem naslovom priobčuje „Obrtni Vestnik“ z dne 15. t. m. članek, ki je vreden, da ga v celoti ponatisnemo. Iz njega naši čitatelji razvidijo na kak način in s kakimi sredstvi se od strani delodajalcev ruje proti osemurnemu delavnemu času. Članek se glasi:

„Velikansko nevoljo in ogromno škodo je povzročila nezakonita naredba o osemurnem delavniku. Premeteni Angleži so spravili to vprašanje na dan, ker bi radi zaslužili celi svet svoji industriji. Oni imajo svojo industrijo na najvišji stopnji, delajo večinoma s stroji, izmenjajo delavstvo trikrat tekom 24 ur, pa delajo noč in dan, kar v industrijah drugih držav ni. Ponižna Jugoslavija, ki je v vsem tako grozno počasna, je bila hitra v tem vprašanju in je šla na lim hinavskim Angležem, brez ozira, ali je uvedba kratkega delavnega roka primerna za poljedelsko državo, koje gospodarstvo je še na nizki stopnji.

Ali našim socijalistom za zeleno mizo deželne vlade za Slovenijo pa to še ni zadosti. Ker so v Belgradu hudo počasni in tudi najbrže nimajo pravega veselja do nadaljnjih poskusov, so v Ljubljani skuhal. Hoteli so izdati nekako naredbo o dopustih, čeravno so vedeli, da za tako odredbo nimajo pravice in je brez pomena, če ne velja za celo državo.

Slovenski obrtniki smo prenesli že mnogo težav, potrpeali smo že veliko zapostavljanja ali nočevanja iz samega sebe pa do sedaj še nismo okusili. In norčevanje iz obrtnikov bi bila omenjena naredba. Zato pa smo obrtniki po svojih zastopnikih jasno in doumno povedali svoje mnenje gospodem pri zeleni mizi.

Kdor more kaj takega skuhati, tisti pač ne pozna razmer v obrtnem stanu.

Pomislijo naj gospodje le položaj malega obrtnika, ki dela od ranega jutra do trde noči in komaj zasluži toliko, da preživi sebe in svojo družino. In sedaj hočejo prisiliti takega revnega obrtnika, da bi plačeval svojemu pomočniku mezdo in prehrano za čas dopusta. Kje bo pa jemal? Ali naj svoje delo naročnikom toliko dražje zaračuni, da bo dobil tudi izdatke za pomočnika, ki ne dela? Kedar bo pa imel obrtnik dopust in kdo mu ga bo plačal? Ali naj da želoдец svoje družine v penzijo za čas dopusta, kateri gre potem-takem tudi obrtniku! Tudi mi zahtevamo dopust in ker vi mislite zahtevati od nas, da naj plačujemo s svojim delom dopuste drugim, zato zahtevamo mi od vas, da plačate vi naše dopuste. Mi hočemo ne samo dolžnosti, nego tudi pravice.

Vpeljajte kar hočete, bodite socijalni kolikor hočete, samo v miru pustite revnega obrtnika, kateri se ubija od zore do mraka, ne pozna ne šest uradnih ur, ne osemurnega delavnika, kateri z velikim trudom toliko zasluži, da ne berači in da plača vedno večje davke. Obrtniku se niti ne sanja o kakem dopustu, zato se pa ne norčujte iz njega. Na svoje stroške eksperimentirajte kolikor hočete, nikakor pa ne na kožo delavnega obrtnika in tudi ne v škodo splošnosti, ki itak že ogromno trpi pod grozno draginjo.

Naredba o dopustih je lahko dobra in potrebna za druge kroge in razmere, ne pa za obrtni stan.

Naredba pa ni samo neprimerna in neizvedljiva za obrtni stan, nego tudi nevarna industrijskemu delavstvu in skrajno škodljiva poljedelstvu, ni mogoče nuditi raznih ugodnosti, katere uživa industrijsko delavstvo, zato pa je že pred vojno vse bežalo s kmetov v tovarne, rudnike itd., poljedelec ni mogel dobiti delavca in ta beg bo sedaj, ko je vojna itak neiz-

merno povečala delomrznost, še mnogo večji. Danes je poljedelska produkcija jako ogrožena in zelo draga, ker kmetovalec tudi za drag denar ne dobi delavca. Pomnožile pa se bodo nasprotno delavske mase industrije, tlačile bodo s svojo veliko ponudbo mezde, zvečalo se bo izseljevanje delavne sile in s tem manjšala produkcijska moč mlade države.

Nikjer drugje ne delajo takih poskusov, nikjer ne poznajo niti tako kratkega delavnega časa, povsod vidijo potrebo mnovega dela in tudi delajo, le pri nas gredo na roko vsem tistim, katerim je na potu naša narodna svoboda in bi radi preprečili našo gospodarsko osamosvojitve. Kakor brez dela ni jela, tako brez dela tudi ni mogoče urediti gospodarskih razmer, ne odpraviti draginje. Draginje ne odpravimo ne z policijskimi ukrepi, ne z zapori in vladnimi naredbami, nego z vstrajnim produktivnim delom.

Naših industrijcev in obrtnikov se je očitvidno lotil puntarski duh. O naredbi o osemurnem delavniku pravijo, da ni zakonita! Naj bi gospodje vendar tudi povedali, kaj je pri nas zakonitega in kaj ni. Originelni so ti ljudje. One naredbe, ki so v prid njim, te seveda priznavajo, te so zakonite ali naredba, ki ščiti delavce, ta seveda pri gospodi nima zakonite veljave. Mi pa vemo, da je naredba bila objavljena v državnih uradnih listih in da je to naredbo poleg ministrov podpisal tudi regent Aleksander. Cela vrsta drugih naredb, ki ne nosijo podpis N. V. regenta Aleksandra, naj bi imele zakonito veljavo, ta naredba pa ne?! Kaj se to pravi! Ali ni to očitviden upor zoper najvišjo državno avtoriteto? Kdo bi sodil, da znajo naši patriotje rogoviliti tudi na tak način! Pa brez skrbi gospodje, naredba o osemurnem delovniku je in ostane zakon.

LISTEK.

Proizvajalni problem v združništvu.

H. Thurow (Basel).

Časovne razmere so zunanemu razvoju združništva ugodne. Vojne potrebe so dosti jasno prehitale gospodarske organizacije ob razmerah nepravilne konkurence, to pa tudi celo tam, kjer so bile organizacije izročene prisilnim naredbam nenavadne strogosti. V kolikor več se je morala cenitev dvigniti v široki množici napram prostemu združnemu skladu. Tako stojijo naše konzumne zadruge kot čislane in deloma celo kot mogočne gospodarske tvorbe. Obžalovati je le, da njihova notranja uprava še ni tako dogotovljena, da bi se njih opravljeno delovanje v združniških podjetjih brez trenja vršilo. Kar najbolj preudarne združnike bodisi na vodečih ali podrejenih mestih močneje kot kdaj prej zaposluje, je vpra-

šanje proizvodnje. Pod to označbo razumemo vprašanje možnosti nadaljnega razvitka združništva blagovnega proizvodnje in drugič problem soudeležbe delavcev in nastavlencev na organizaciji vodstva združnih obratov. Obe vprašanji sta v najožji zvezi, in njihju rešitev se le lahko na ta način poizkusi, da se vse v združnem gibanju delujoče moči v zmišlu njihovega delovanja ceni in razvrsti, ker proizvodnje dvigne človeka in s človekom se dvigne proizvodnje. Tako dolgo, dokler niso posedovale združniške zveze nikakega pomembnega lastnega proizvoda, je bilo to vprašanje predvsem teoretično zanimanje. Tako se je v združniških, osobito razdeljevanju služnih podjetjih utemeljevala pravica na soodločevanje, le vsled naslednje pripombe: združna organizacija je demokratična. Vsak nastavljeneec ima v svoji lastnosti kot vpisan član krajevnega konsumnega društva v čegar službi stoji, — pravico, da se udeleži vsakega glasovanja, katero

se tiče združnega obrata. Na članskem občnem zboru lahko pove svoje mnenje, ter lahko vpliva v tem ali onem oziru na izpremembo vodstva trgovin. On uživa toliko pravic, da se ne more nič ukreniti, kar bi motilo redno razvijanje združniškega delovanja in na ta način spravilo v škodo množico ostalih organiziranih konzumentov napram nastavljenecem. Tako razsojevanje je velikega pomena na sebi in je moralo pri dosedanji stopinji razvitka deloma pravo zadeti. Toda dejstva so močnejša nego mnenja, oziroma bolje rečeno, dejstva pretvorijo v glavah mnenja, ako ne stojita na potu taki izpremembi nezmožnost in osebno zanimanje. Tudi v združniškem bistvu se je občutil valovit udarec časovnih nemirov: tudi v združniških boratih se je stavkalo in tu nastane vprašanje, kako se naj oskrbujoči organizem predela v smislu pripoznanja večjih pravic na osobje.

Združniki so se videli v tem postavljene pred resno in nikakor lahko rešljivo

Naše podjetništvo si izpostavlja zelo slabo izpričevalo, ako se sklicuje na moderno industrijo na Angleškem. Anglež preračunava, riskira in investira, ne računa pa nikoli izključno le na delovno silo delavca, kakor to delajo naši podjetniki. Ali so morda delavci krivi, da so podjetniki tako konservativni in celo nazadnjaški ali pa nesposobni, da bi se lotili produkcije z modernimi pripomočki? Največja napaka naše industrije je baš ta, da se zanaša edino na dolg delovni čas. Gospodje naj bi se vsaj deloma prilagodili ideologiji industrijcev in obrtnikov drugih držav. Večni izgovori, da pri nas ne gre drugače, so jalovi. Ako sedaj ni naša industrija in obrt zmožna življenja, kaj pa bo potem, ko bodo meje odprte. Velika zmeta je, ako izvestni krogi mislijo, da bo pri nas daljši delovni čas odtehtal tujezemsko moderno produkcijo. Ej, malenkostni ste gospodje, malenkostni!

Gospodje okolo „Obrtnega Vestnika“ naj nikar ne pretiravajo glede svojih obrtnikov. Vsak obrtnik, ki ni lenuh in se ne zanaša samo le na dobiček pri delavcu in učencu, tudi nekaj ima. Največ pa je takih, ki jih vsak dan točno ob gotovih urah najdeš dopoldne in popoldne po cele gruče v znanih gostilnah pri golažu, pivu ali vinu itd. — Tam jih slišiš zabavljati čez pomočnike! Poznamo obrtnika, ki ima uposlenega le enega pomočnika in enega vajenca, gospod obrtnik popije pa vsak dan redno najmanj po dva litra vina, drugi tak mojster čepi zopet kar po cel teden v gostilni, pomočniki teh obrtnikov pa? A, seveda, to je drugo vprašanje, o tem se ne govori rado! Pri vsem tem jih seveda najbolj pečejo izdatki za pomočnike. Po staroveškem njihovem nazoru bi bilo „pošteno“, da bi jim delali pomočniki zastonj, da obrtnikom ostaja še več za oštarije.

Vse kar navaja „Obrtni Vestnik“ je vse tako otročje naivno, da se skoraj niti ne izplača pečati se z vsemi temi flavzulami, ako ne bi govorila iz celega članka namena oropati delavce za edno, kar so v novi državi pridobili — osemurni delavnik.

Vse zaman, gospodje, osemurnega delavnika si ne damo vzeti!

Naša industrija.

„Jugoslovanska borza“ je pričela priobčevati članke, v katerih popisuje posamezna industrijska podjetja v državi. Ne bo na škodo, če tudi naše delavstvo seznanimo z vsebino teh člankov, ker je

našega. Tukaj je bilo predvsem zavzeti stališče — združne delavce stvarno uvaževati. V deželah z razvitim združniškim proizvodnjem kot n. pr. v Angleški, se vrši stvar tako-le: Mi združni nastavljeni se smatramo kot stoječe v službi organiziranih konzumentov. Ob enem pa imamo tudi posebno produkcijsko korist, ki nas veže v proizvodnjo zaposlenim delavstvom veselne industrije. Mi smo aktivejši element kot ostali, ki ne delujejo v blagovnem proizvodnjem. Mi smo resnični preskrbovalci ljudstva, in nikdo ne more ugovarjati našemu deležu na sovodstvu v lastnih produktivnih obratih. Vsled nevaževanja zgoraj omenjenih pravic na sovodstvu v privatno kapitalističnih podjetjih izbruhnile so velike stavke, ki so se razširile tudi preko združnih podjetij in se je tam več deset tisoč delavcev pripravilo v bedo. Na Angleškem pa se je naravno tudi najprvo jelo pečati s temi nastalimi vprašanji. Šotsko krilo velikobritanskega združne-

tudi ono v veliki meri na industriji zainteresirano. Če bo vsebina člankov odgovarjala v polnem obsegu resničnim razmeram, seveda ne moremo kontrolirati, pač pa prosimo delavstvo oziroma zaupnike dotičnih podjetij, da nam morebitne stvarne popravke pošljejo. Prvi tak članek priobčuje „Jugoslovanska borza“ o čevljarstvu g. Kozine & Comp. v Trziču. Glasi se:

Peter Kozina & Co., Ljubljana.
(Tovarni v Trziču na Gorenjskem, Slovenija.)

Trzič z okolico ima že od nekdanj zelo razvito čevljarstvo obrt, ki je slovela vsled svoje solidnosti, nizkih cen in karakterističnega značaja izdelkov ne le po vsej bivši Avstro-Ogrski, nego tudi po celem Balkanu ter celo v Nemčiji.

Šele izum modernih ameriških čevljarstvenih strojev za tovarniški obrat je omejil izvoz tržiških čevljarstvenih izdelkov. Ročno delo ni moglo tekmovati z mnogo cenejšim strojnimi delom. Treba je bilo misliti tudi v Trziču na preosnovno čevljarstveno obrt.

Kakor v Nemčiji v Pirmasensu, se je tudi na slovenskem jugu ustanovila prva večja čevljarstvena tovarna, radi bližnjih izbornih delavskih moči, v središču čevljarstvene domače obrti — v Trziču. Bila je to l. 1910, zidana tovarna tvrdka Peter Kozina & Co., nasproti kolodvoru Trzič, ki je še danes največja in najmoderneje urejena čevljarstvena tovarna v Jugoslaviji.

Spočetka je bilo podjetje zgolj trgovsko. Bavilo se je splošno z izvozom izdelkov domače obrti (glavniki, krtače, slamniki, zobotrebeci itd.), ki se niso izvažali samo v vse evropske države nego tudi v Ameriko in drugam. Danes se bavi tvrdka samo še z izvažanjem zobotrebcev ter s tovarniškim izdelovanjem čevljev.

Tvrdka Peter Kozina & Co., (centrala in skladišče se nahajata v Ljubljani, na Bregu št. 20), poseduje sedaj dve tovarni. Produkcijska zmožnost prve znaša pri osemurnem obratu do 800 parov dnevno, druga pa do 300 parov, torej 1100 parov čevljev na dan. Pri popolnem izrabljenju strojev, to je pri nepretrganem dnevnem in nočnem delu se bi toraj lahko izdelalo nad 3000 parov na dan ali okoli enega milijona parov na leto. Gotovo lepo število.

Vsled sedanjih žalostnih razmer (pomanjkanje oziroma zadrževanje ter stalno draženje usnja itd.) je izrabljena komaj devetina produkcijske možnosti. Ena tovarna popolnoma stoji, v drugi pa je zaposlenih namesto 300 samo 80 delavcev.

ga gibanja je vedno delovalo na to, da se vpostavi organizacija v smislu katere naj bi se s povišanimi plačili vplivalo na proizvodno delujoče združno delavstvo, kakor tudi se mu priznala pravica sodelovanja v oskrbovanju, vsled česar bi se lažje posrečilo dvigniti vsa podjetja. Priporočalo se je tako imenovani „Co-partnership“-načrt, katerega se je začelo v Glasgowu tudi izvajalo. Združni veteran O. Greening omenja zgorajšnje pojzkušnje v pred kratkim časom v „Co-Operative News“ izišlem članku, v katerem med drugim ovirajo današnje razmere razširjevanje združnega proizvodnja. V tem piše nadalje „odgovorni in resno misleči člani načelstva so izjavili, da je položaj z ozirom na možnost nadaljnjih motenj in napačnih razumevanj v naših obratih tako resen, da se komaj da misliti na povečanje podjetij in uvrstitev novih delovnih podružnic. To bi pa pomenilo v gibanju rakovo pot, ki samo obstoji, dokler se pomika naprej. (Dalje.)

Zelo zanimiv je ustroj tovarne. Pogon je električen. Strojev se nahaja v eni tovarni 135, v drugi 30. Natančnejši opis teh je tu seve nemogoč. Pot čevlja iz skladišča usnja do ekspedicije izgotovljenega blaga gre pri normalnem obratu skozi 130 parov rok, tako daleč je izvedena delitev dela! Izvedeno je splošno akordno delo po ameriškem načinu. Tehnični ravnatelj je Amerikanec.

Med vojno in tudi še po vojni je bila tovarna preobložena z vojaškimi dobavami, vsled česar dolgo časa ni mogla zadostiti vedno naraščajočemu povpraševanju po njenih čevljih. Šele pred kratkim se je oprostila obveznosti napram vojaški upravi ter je zopet v večjem obsegu povzela izdelovanje civilnega blaga, ki je po svoji v podplate vtisnjeno znamko (Peko) daleč znano ter razširjeno po vsej Jugoslaviji in tudi v inozemstvu.

Osrednje društvo usnjarjev in sorodnih strok na slovenskem ozemlju v Ljubljani

naznanja vsem svojim članom, da se je pogodba, sklenjena dne 19. maja 1920 ter veljavna od 2. maja do 31. avgusta 1920, ne po naši krivdi tako zavlekla, da nekateri tovarnarji še do danes niso izplačali dovoljenih in v pogodbi označenih 30%. Resnica je, da se glasi pogodba: Priznani povišek se izplača, čim izide tozadevna naredba deželne vlade o novih maksimalnih cenah za usnje. Očividno je, da gospod industrijalci, na katerih krmilu sedi mlajši gospod Jan Pollak kot predsednik, niso privolili 30% na mezdo radi tega, da bi ubogo izmозgano in izstradano delavstvo si moglo kupiti večji košček kruha, ampak zato, da bi industrijci delali zopet ogromne dobičke na kožo izkoriščenega delavstva. Deželna vlada kot taka pa je naredila čez ta recept črto, seveda bo pri tem trpelo vse delavstvo, ne pa industrijci, veliki usnjarji, milijonarji, ki jih je rodila svetovna vojna. Večina usnjarstvenih tovarnarjev pa je vendar imela toliko usmiljenja do svojega delavstva, da je takoj izplačala priznani povišek 30%, seveda veliki kristjan ala Pollak in še nekateri njegovi tovariši se trdovratno protivijo, z vsakovrstnimi izgovori, le tega nečejo priznati, da bi veliko lažje preživel to krizo kakor pa do skrajnosti izmολzeno in izstradano usnjarstveno delavstvo.

Osrednje društvo je bilo primorano storiti vse korake ter smo letali in interverirali od Poncija do Pilata, in končno se nam je posrečilo pri deželni vladi pri poverjeništvu za socialno skrb, da se nadaljujejo pogajanja med socialno oskrbo, Zvezo industrijcev in zastopnikom osrednjega društva. Upamo, da se vsa zadeva ugodno reši. Toliko v pojasnilo vsem onim članom, ki mislijo, da leži krivda pri naši centrali. — Osrednje tajništvo.

Delavci, ne na Francosko!

Minister za socialno politiko razglasa, da se peča sedaj s transportom jugoslovanskih delavcev na Francosko. V to svrhu se je francoska vlada obrnila že pred nekaj meseci na našo belgrajsko vlado in jo prosila, da posreduje odhod več tisočev naših delavcev na Francosko. Kakor je videti, naša vlada te prošnje ni vrgla enostavno v koš, ampak se z zadevo še vedno peča, zato ugotavljamo naslednje:

1. Omenjene delavce (v prvi vrsti stavbne) bi rabila francoska vlada za poročila po vojni porušenih krajev.

2. Življenje tam je neznosno. Stanovali bi v skrajno slabih barakah, ki so slu-

Zile prej za vojne ujetnike in tudi glede prehrane ne daje francoska vlada nobenih točajih garancij.

3. Te delavce nameravajo Francozi po vojaški organizirati in dobili bi nekakšne francoske „tujske legije“ v Evropi.

4. Vsi pogoji so taki, da je odklonilo dostaj vse evropsko delavstvo, sodelovanje in francoski kapitalisti, ki so zlorabljali v vojni le srbsko vojsko v svoje kapitalistične namene, hočejo izmозgati sedaj še vse jugoslovansko delavstvo in ustvariti iz njih nekaj podobnega, kar so kitajski kullji v Ameriki.

5. Vrnitev teh delavcev v domovino bi bila izredno otežkočena in bi bili izročeni tako tam na milost in nemilost podjetnikom.

Najresneje zato svarimo naše delavstvo, naj pod nobenimi pogoji ne nasede raznim agentom, ki bi se pojavljali med njim, ravno tako ne nobenim vladnim vabilom, in naj verjame edinole direktivam delavskih organizacij. Za enkrat je položaj tak, da velja parola:

Nihče na Francosko!

O eventualni izpremembi razmer bomo že pravočasno poročali.

Ne glejte nas!

S. dr. Lončar je te dni naslovil interpelacijo na ministra za socialno politiko glede vinogradniškega delavstva v Slov. goricah, v kateri med drugim pravi tudi to-le:

„Lastniki vinogradov, zasebniki in samostani, zlasti oni v Avstriji, ki imajo tu svoja posestva, plačujejo viničarje po 20 vin. na dan, a vino prodajajo po 20 kron liter. Mariborski škof dr. Mihael Napotnik plačuje svoje viničarje z 1 K in 60 vin. na dan.

Cujete, delavci! In ta klerikalna družba snuje delavske organizacije proti izkoriščevalnim kapitalistom!

Seveda, ne glejte nas, pravijo! Mi pa jih ne smemo samo poslušati, tudi ogledati si jih moramo. In če si jih ogledamo, bomo izprevideli, da so lažnjivci, na videz sladki, v resnici pa čisto navadni farizeji.

Delavske rente v Nemčiji.

V pojasnilo rentnikom, ki imajo prejemati delavske rente iz Nemčije:

Po prevratu leta 1918 so bili vsi inozemski, socialno-zavarovalni zavodi zaradi prekinjenja poštnih zvez prisiljeni, ustaviti nakazovanje rent vsem našim, v tuzemstvu bivajočim državljanom. Poverjeništvu za socialno skrb v Ljubljani je vsled tega v neštevilnih primerih posredovalo za posamezne rentnike pri zadržgah in zavarovalnicah v inozemstvu in tudi v Nemčiji, obenem je direktno in preko ministrstva za socialno politiko v Belgradu interveniralo pri Reichsversicherungsamt v Berlinu. Ta je nato pozval z okrožnico nemške socialne zavarovalne zavode, naj do dajne odredbe nakazujejo rente v kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Tako se je potom Nemške banke v Berlinu in ljubljanskega poštno-čkovnega urada nakazalo do meseca maja rente okrog 250 našim rentnim upravičencem. Nadaljnjih podatkov poverjeništvu še ni prejelo.

Zadnji čas pa je Knappschafts-Berufsgenossenschaft, Sektion II, v Bochumu (Westfalsko), kjer je bila zavarovana večina naših rentnikov, začela na temelju § 615., št. 3 V. V. O. (nem. drž. zav. reda) izdajati odloke, s katerimi se našim upravičnim državljanom ustavlja nadaljnje

nakazovanje njih rent, češ da „se koš inozemci prostovoljno običajno nahajajo izven Nemčije“, v katerem primeru počiva pravica do prejemanja rente. Zoper te odloke je poverjeništvu za socialno skrb vložilo za prizadete rentnike ugovore na pristojno prizivno stopnjo in bo na ta način izzvalo razsodbo Reichsversicherungsamt, kot najvišje razsojevalne oblasti v teh zadevah. Zaeno je pa poverjeništvu ponovno poročalo pristojnemu ministrstvu v Belgradu, s prošnjo, da znova diplomatičnim putem v zadevi posreduje. Poverjeništvu za socialno skrb je pa poleg tega vsem tistim rentnikom, ki so dokazali svojo delanezmožnost in dejansko potrebo, dovoljevalo podpore iz razpoložljivih skladov.

Zakon o brezposelnosti v Nemčiji.

Državno ministrstvo za dela v Nemčiji je v najnovejši dobi izdelalo načrt zakona glede zavarovanja brezposelnosti ter ga javnosti predložilo v razmotrivanje. Najvažnejše določbe tega načrta so sledeče: Tej zavarovalni dolžnosti so podvrženi: Delavci, pomočniki, uradniki obratov, obratni vodja in drugi nastavljeni, brez obzira na njihovo predizobrazbo, kakor tudi pisarniški nastavljeni, trgovski pomočniki, pomočniki v lekarnah brez obzira na veljavo umetnosti njihovega delovanja. Izvzeti so učenci, nadalje poljski delavci, služabniki in potujoči delavci, uradniki in nastavljeni v obratih ali pa v službi države, dežele, občine, kjer se izvrši odpust le iz važnega vzroka, nadalje nastavljeni javnih in nejavnih korporacij, kakor tudi delavskih organizacij, nastavljeni in podjetniki, ako njihovi letni dohodki presegajo 10.000 mark. Končno naj ostanejo zavarovanja proste osebe, katere ne veže obveznost bolniškega zavarovanja, kakor tudi stalni invalidi, za katere skrbi država, dežela ali pa končno občina. Zavarovanje daje brezposelno podporo od tretjega dne, nastale brezposelnosti in sicer v visokosti krajevne dnevne mezde, kakor hitro je zavarovanec dopolnil časovno dobo ter kljub svoji delazmožnosti in glasom potrdila posredovalnic za dela ni mogel najti primerne dela. Podpora se daje v dobi 12 mesecev za 13 tednov. Podpora se ne daje, ako je zavarovanec svoje mesto prostovoljno in brez važnega vzroka zapustil, ali da se ga je vsled njegove krivde odpustilo, nadalje ako ni brez tehtnega vzroka sprejel nakazanega dela.

Sredstva za brezposelno podporo bodo obstojala iz prispevkov zavarovanih in delodajalcev kakor tudi od države in občine. Prispevali bodo sledeče: Delodajalec in zavarovanec vsak po eno tretjino, država in občina pa po eno šestinko.

Dopisi.

Jesenice. Kakor drugod, tako se tudi pri nas v tovarni nahajajo elementi, katerim je marsikaj, posebno pa naša mlada godba trn v peti. Čeravno je naša godba še popolnoma v pevojih in priznati moramo sami, da se še dolgo dolgo ne bo oprostila spon, v katere je okovana, ali v zlic temu ni dala tista silna žitca tukajšnjemu predsedniku ISZ g. P. Torkarju miru tako dolgo, da se je kot krvoločna zverina vrigel na našo godbo, z namenom, da jo razbije. Pri nas na Jesenicah se namreč odteguje v prid naši mladi godbi pri blagajni Kranjske industrijske družbe vsakemu članu kovinarske organizacije 1 K na mesec, to pa le, ker se je vsak prostovoljno in

lasnoročno podpisal za to odtegnjenje. Ko pa je pred nekaj dnevi izšio v uradem listu, da se za strokovne ali podobne organizacije pri podjetjih ne sme več odtegovati, se je pa tudi temu gospodiču ohladilo srce, in mislil si je, alo, sedaj je pa konec kovinarske godbe. Ker pa naš g. vladni svetnik ve, da tukaj ne gre ne za strokovne, še manj pa za politične namene in da je to le kulturno društvo, zatorej tega tudi ni prepovedal. To je pa tako razjezilo tega možakarja, da je dne 14. junija ves ogorčen letel k vladnemu svetniku z zahtevo, da se to takoj prekine, ker to zahtevajo vsi člani jugosl. strok. zv. Ko smo ga pa še isti dan vprašali, zakaj se praska tam, kjer ga ne srbi, se je pa delal nedolžnega kakor poljski čifut ko pride pred sodnijo se zagovarjat zaradi goljufije, da še ni nikdar nič goljufal. Izgovarjal se je namreč, da je njemu to popolnoma vseeno in da nima nič zoper to, se li odteguje ali ne, pač pa da zahtevajo to vsi njihovi člani Dasi imajo tovarniških delavcev komaj 50 včlanjenih v njihovi organizaciji, a še od teh 50ih o tem polovica nič ne ve. Ako pa zahtevajo to Marijine device, naj jim pa tudi g. Torkar pove, da naj se tudi ne praskajo, kjer jih ne srbi. Prilbijemo pa, da se naša godba ne bo razbila, pa če se vsi jeseniški klerikalci postavljajo noč in dan na glavo in če vsak dan 24 ur kujejo nakane, kako bi ji zadali zadnji udarec. Za danes toliko, ako pa ne zadostuje, se pa lahko še pomenimo.

Iz Kočevja. Kako se dajo oblasti voditi za nos, in kako je merodajnim krogom za blagor in korist delavstva, se vidi v Kočevju pri parni žagi A. Kajfež, sedanjem najemniku V. in F. Heinricharju. Dne 23. aprila t. l. je bil komisijonelni ogled stanovanja konjskih hlapcev Kajfeža in delavstva pri Heinricharju. Hlapci leže v podzemeljski sobi pri hlevu, ki nima ne okenj in ne postelj. Heinricharjevi delavci pa pod streho v takih sobah, ki nimajo ne okenj in tudi ne postelj. Ker ne bi mogel v njih postelj postaviti, leže na pričnih na zdrobljeni slami, polno je tam bolh in mogoče še drugega mrčesa. Nimajo slamnjače, ne rjuhe in ne odeje. Leže drug vrh drugega, V sobi, 3 m visoki, 4 m dolgi, 4 m široki, leži 7 mož; da tako stanovanje ni zdravo, je umevno. In Heinrichar je tako nesramen, da odtrga vsakemu delavcu, stanujočemu pri njem 6 K tedensko ali 24 K mesečno, to je 168 K mesečno za sobo. Nalog okrajnega glavarstva je bil, da mora Kajfež oziroma Heinrichar tekem 14 dni sobe uraditi s posteljami, slamnjačami, rjuhami in odejami in za tako urejeno stanovanje kvečjemu 15 K mesečno zahtevati. Ali gosпода Kajfež in Heinrichar se za ta nalog še zmenila nista, in okrajno glavarstvo se tudi ne briga nič, dasi se je delavstvo že pritožilo radi tega. Torej vprašamo, kje so merodajni krogi in kaj pravi socialno skrbstvo??! — Lesni delavec.

Vevče. Kakor drugje, se „Večerni list“ zaletava tudi v papirnico v Vevčah. Po svoji stari navadi trobi tudi o vevški papirnici kako trdno se je klerikalna organizacija v njej vsidrala. Otroci morajo imeti svoje veselje, pravi stari pregovor, zato naj ga ima tudi klerikalna bratovščina. Zapomni pa si naj, da božji mlini meljejo počasi, a sigurno. To naj si „častivredni“ „Večerni list“ zapomni. Napredek, o katerem klerikalna bratovščina pripoveduje, je precej šepav. Brez skrbi naj bo ta družba, ljubljanska okolica jih že prav dobro pozna, kakor „fovš“ denar. Naj se torej preveč ne bahajo in vendar opuste svoje farbarije.

Iz strokovne organizacije.

Kovinarji pozor! Savez železničarjev nam poroča, da sprejemajo kovinarji iz Slovenije delo na železnicah. Nam ni znan noben slučaj, da bi bil šel po stavki kak kovinar na železnico. Opozorjamo pa vse kovinarje, da nikdo ne sprejme dela na železnicah toliko časa, dokler ne bodo vsi odpuščeni železničarji sprejeti zopet v delo. Vsak, kdor bi dobil ponudbo za delo na železnici, naj se poprej obrne na podpisano tajništvo! Živela solidarnost! — Osrednje društvo kovinarjev, Seienburgova ulica 6/II.

Osrednje društvo oblačilnih delavcev in delavk podružnica v Ljubljani vabi vse člane in članice na mesečni shod, ki se bo vršil v pondeljek 5. julija ob 6½. uri zvečer v Mahrovi hiši, Krekov trg 10. Dolžnost vseh članov in članic je, da se v polnem številu tega sestanka udeležijo.

Osrednje društvo lesnih delavcev in sorodnih strok pozivlja vse člane v Črnomlju, da plačujejo tedenske prispevke redno in ne zaostajajo z njimi, kar je v njih lastnem interesu. — Odbor.

Občni zbor podružnic lesnih delavcev Berovnica se bo vršil v nedeljo dne 4. julija t. l. ob 9. uri v gostilni pri Kobiju v Bistri. Dolžnost vseh članov je, da se točno in v polnem številu udeležijo zбора. Poročevalec iz Ljubljane.

Na občnem zboru, ki se je vršil dne 13. junija t. l. je bil izvoljen za predsednika osrednjega društva stavb. delavcev sodrug Martin Jarc iz Maribora.

Shod živilskih delavcev v Laškem se je vršil v nedeljo 13. t. m. v prostorih gostilne „Somer“ ob 3. uri popoldne. Na shodu je govoril sodr. Klobčič Mihael iz Ljubljane in sodrug Lah Matija iz Celja. Prvi je navzočim dokazal, da je izhod proletarijata iz današnjega kritičnega življenja le potom strokovnih organizacij, in da delavec tepe samega sebe, ako ne pristopi v strokovno organizacijo v svojo zaščitnico. Nato je podal s. Lah Matija poročilo v istem smislu. Upati je, da si bo tudi delavstvo v Laškem znalo pomagati, ter vedelo kam spada. Po končanih poročilih si je delavstvo izvolilo takoj potrebne zaupnike in odbor: Kokalj Viktor, predsednik, Cestnik Mih., podpredsednik, Leskovar Franc, blagajnik, Pogačnik Jernej, blagajnikov namestnik, Vaca Venceslav in Hentak Ivan, preglednika, Rozman Martin in Grušič Anton, nadzornika; Rozman Martin in Leskovar Franc, zaupnika. Nato je zaključil ob 6.50. zvečer sodrug Klobčič Mih. ta shod z besedami: Želimo novo izvoljenemu odboru veliko uspeha!

Reberca (Koroško). Preteklo soboto 12. t. m. smo imeli pri nas shod kemičnega delavstva. Poročal je s. Svetek iz Ljubljane, o izvršenem mezdnem gibanju, ter o organizaciji. Shod je bil dobro obiskan, zanimanje veliko.

Litija. V nedeljo 20. t. m. se je vršil pri nas shod kovinarjev. O mezdnem gibanju in splošnem položaju delavstva je poročal s. Mihevc. O potrebi organizacije, izobrazbe in discipline pa je poročal sodrug Svetek iz Ljubljane. Navzoči so oba govora poslušali z zanimanjem in odobravanjem.

Razno.

V Zagrebu je pokrajinska delavska strokovna komisija pričela po slovenskem vzoru izdajati za strokovne organizacije strokovni list „Radnik“ (Delavec). „Radnik“ je vrlo dobro urejevan in izhaja za enkrat vsakih štirinajst dni. Novega tovariša iskreno pozdravljamo!

Osmi izkaz o prejetih zneskih za skladi pokrajinske strokovne komisije za Slovenijo v Ljubljani za ostale po žrtvah z dne 24. aprila 1920.: H. Kirher, Podgorje v Rožu odračunal nabrani znesek 33 K, Anton Presiček, rudar Holmec, odračunal nabrani znesek 116 K, Ivan Kuster, Železna kaplja, odračunal nabrani znesek 372 K 20 vin., Fr. Cestnik, kemična tovarna Hrastnik, odračunal nabrani znesek 502 K, lesni delavci v Črnomlju odračunali nabrani znesek 69 K.

Zahvala. Zahvaljujem se vsem sodrugom tvrčke Žabkar za podeljeno mi podporo v znesku 202 K. — Stravs Josip.

Ste prehlajeni? Imate bolečine v prsih? V grlu? Ali kašljate? Imate nahod? — Dobri prijatelj v takih hudih dneh Vam je Fellerjev Elza fluid! 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni steklenici 36 K. Zagorski sok zoper kašelj in prsne bolečine 1 steklenica 6 K.

Slaba hrana Vam je pokvarila želodec? Fellerjeve prave Elza-kroglice ga spravijo v red! 6 škatlic 18 K. Omot in poština posebej, a najceneje! Eugen V. Feller, Stubica donja, Elza trg št. 334, Hrvatska. B

Izdajatelj in odgovorni urednik

IVAN TOKAN

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

KAJO DELIC

draguljar in zlatar

Ljubljana, Hilšerjeva ulica št. 4.

priporoča svojo

zlatarsko in draguljarsko delavnico

za nova dela in popravila vsake vrste, kakor tudi za pozlatovanje in posrebrvanje itd. V zalogi ima zlatnine in srebrnine, poročne prstane po vseh vzorcih in merah, uhane i. t. d.

Kupuje tudi zlato in srebro ter plačuje po najvišjih cenah ali pa izmenjava za novo blago.

Miši - podgane stenice - ščurki

in vsa golazen mora poginiti ako porablja te moja najbolje preizkušena in splošno hvajljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 10—; za podgane in miši K 10—; za ščurke K 10—; posebno močna vrsta K 20— posebno močna tinktura za stenice K 10—; uničevalec moljev K 10—; prašek za uši v obleki in perilu K 6— in 10— proti mravljam K 10—; proti ušem pri perutnini K 10— prašek proti mrčesu K 6— in 12—; mazilo proti ušem pri ljudeh K 5— in 10—; mazilo za uši pri živini K 6— in 10—; tinktura proti mrčesu na sadju in na zelenjadi (uničevalec rastlin) in mravljam K 10—; mazilo proti garjam K 10—

Pošilja po povzetju zavod za eksport M. Jünker, Zagreb 6., Petrinjska ul. 3.

Sirite list „Delavec“.

UCITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica št. 6.

registрована zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila - za shode in veselice. -

LETNE ZAKLJUČKE

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur itd. itd. -

STEREOTIPIJA LITOGRAFIJA.

Sodrug!

Zadružnik!

Vlagajte svoje prihranke v lastno hranilnico!!

Poštni čekovni račun št. 10.532.

Telefon interurban št. 178.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

sprejema v svojem hranilnem oddelku **hranilne vloge** in jih obrestuje po čistih 4%.

Večje hranilne vloge (nad tisoč kron), katerih vlagatelji se obvežejo, da dvignejo zneske iz te vloge šele po polletni odpovedni dobi, obrestuje po čistih 4½%.

Za varnost hranilnih vlog jamči blagovna zaloga, ki znaša po polletni bilanci okrog 10 milijonov kron, društvena posestva, ki reprezentirajo vrednost nad 2 milijona kron, kakor tudi skladi, rezervni, deležni in dr.

Vloge sprejemajo in izplačujejo

vse podružnice Konsumnega društva za Ljubljano in okolico, ki so:

V Spodnji Šiški v Ljubljani; na Glincah pri Ljubljani; v Ljubljani: Bohoričeva ul., Sodna ul., Krakovski nasip; Rožna dolina (obč. Vič); v Trzinu na Gorenjskem; na Savi (obč. Jesenice) na Gorenjskem; na Jesenicah (pri Ferjanu); Koroška Bela-Javornik; Borovnica; Radovljica; Kranjska gora; Mojstrana; Celje; Šoštanj; na Koroškem: Guštanj, Prevalje, Mežica, Črna L., Črna L., Pliberk; Maribor; Litija; St. Lovrenc na Pohorju; Kamnik; Pragersko; Križe pri Trzinu; Sv. Ana pri Trzinu; Gorje pri Bledu; Štore pri Celju; Fala nad Mariborom; Ruše nad Mariborom; Rogaška Slatina; Radeče-Zidanmost.

Se podrobnejša pojasnila podajajo zaupniki v navedenih podružnicah ali pa osrednja pisarna Konsumnega društva za Ljubljano in okolico, ki je v Ljubljani, Spodnja Šiška, Kolodvorska cesta 208.

Pisma naj se pošilja pod naslovom: Ljubljana, poštni predal 13.

Društvo ima na razpolago pošne položnice, s katerimi zamorejo vložniki denarne pošiljatve pošiljati tudi naravnost v osrednjo blagajno.